

2021 – Uitgave nr. 11

200 JAAR WEERDSE HERBERGEN

Aquarel Daniël Wenseleir 2019

Luk JANSSENS

200 JAAR WEERDSE HERBERGEN

200 JAAR WEERDSE HERBERGEN

Auteur: Luk Janssens

Wettelijk depot: D/2021/14433/01

© 2021 Heemkring De Semse

Verantwoordelijke uitgever: Paul Van de Velde, voorzitter Heemkring De Semse, Schoolstraat 17 te 1980 Zemst

INHOUD

Voorwoord	4
1. Inleiding	5
2. Situering van de cafés in het centrum van het dorp	8
2.1 In de Vreugd (Bij Baas Jan)	9
2.2 In de Riskaatie (Bij Ratters)	9
2.3 In den Belle Vue (In het Schoon Zicht, 't Schoonzicht)	10
2.4 In de Roos (Bij Janneke den Baard)	18
2.5 Naam onbekend 1	19
2.6 In den Nieuwen Hoek (Bij Flikker, Bij Julia)	20
2.7 In het Lam (In den Stilstand, Bij den Boek van Nelekens)	22
2.8 In de Kroon	25
2.9 In 't Brouwershuis (Zaal Flora)	26
2.10 In Buda (Bij Van Zwier)	32
3. Situering van de cafés in de Damstraat	36
3.1 In den Hert (Bij Mette)	36
3.2 Sportpaleis (Bij Tito, Het Sportlokaal bij Mieke, Bij Stoofhout, Prinsenhof)	38
3.3 Naam onbekend 2	42
3.4 Het Prinsenhof (Bij den Baron, Bij de Schoenmaker)	43
3.5 Naam onbekend 3	43
3.6 In de welkom (Bij Menne)	44
3.7 In den Barak (Au Café Royal)	45
3.8 In de Vroege Morgend	47
3.9 In den Volksvriend (Zaal Alcazar)	49
3.10 Naam onbekend 4	58
4. Situering van de cafés in de 'Weerdenhoek'	59
4.1 Naam onbekend 5	59
4.2 Bij Moenske	60
4.3 In de Vleug	60
4.4 Bij Berre Winters	61
4.5 De drie Gapers (Bij Dokes)	61
4.6 Brouwerij Sint-Martinus	63
4.7 In de (Nieuwe) Brouwerij (Trapkes op, Bij Polle Kale)	65
4.8 Naam onbekend 6	69
4.9 Naam onbekend 7	69
4.10 De Zennevallei	69

5. Situering van de cafés in de Heidestraat (tussen de Damstraat en de Vredelaan)	74
5.1 Den Brouwketel (Sportwereld)	74
5.2 Naam onbekend 8	76
5.3 Bij Baas Capabel	76
5.4 In den Vlaamschen Leeuw (Bij den Beirboer)	77
5.5 In klein Haecht	79
5.6 Au Chemin de Fer (In den IJzeren Weg)	79
5.7 Naam onbekend 9	81
5.8 Naam onbekend 10	81
5.9 In 't Zonneke (Bij Neleke Vos)	82
6. Situering van de cafés in de 'Stoempershoek', op het Stationsplein en in de Vredelaan	84
6.1 Peute (Palm Beach)	84
6.2 In London (Borsalino)	86
6.3 Haesenhof	89
6.4 In de Nieuwe Ster (Bij de Goeivra)	90
6.5 A la Nouvelle Station (Bij de Zot van Kobe, Bij Speir, Bij De Vette)	91
6.6 In 't Groene Veld	94
6.7 In de Wachtzaal (Bij Sjeit, Marengo, De Rut)	95
6.8 Mie van Bart	103
6.9 Om ter Rapste Binnen (Sportwereld, Schuttersclub, Lokaal FC Weerde)	105
7. Andere gelegenheden om iets te drinken en/of te eten	108
7.1 Jeugdclub MJA	108
7.2 d'Oude School	109
7.3 Zaal Ons Huis	111
7.4 De Weerdse Bierfeesten	114
7.5 De chalets van VK Weerde	118
7.6 Nog meer herbergen	120
Epiloog	122
Bedanking	123
Ook verschenen in deze reeks	124

VOORWOORD

Staminees hebben altijd iets fascinerends. Er is volk, er wordt gelachen, gediscuteerd, gedronken (soms wat te veel), ontmoet, er ontstaan vriendschappen en soms ook ruzies, uitzonderlijk wordt er al eens gevochten ...

Is het caféleven op de terugweg? Vele herbergen verdwijnen. Restaurants en grote muziekevenementen nemen de plaats in. Gelukkig zijn er nog de kantines van sportverenigingen, cultuurcentra en jaarlijks weerkerende festiviteiten.

Tijd dus om een inventaris op te maken van het kleurrijke en volkse verleden van onze staminees.

Onze inspiratie haalden we in Machelen, waar de heemkring een uitgave verzorgde van de inventaris van de plaatselijke herbergen.

Met enkele medewerkers van De Semse, waaronder Daniël Wenseleir, Paul Buelens en Luk Janssens, begonnen we te brainstormen en ons te bevragen bij de mensen in het dorp.

We gingen tevens ons licht opsteken bij de Orde van Hingene die ook een stamineeoverzicht samenstelde met een prachtige tentoonstelling als eindresultaat.

We raadpleegden naslagwerken, bevolkingsregisters, krantenberichten, het fotoarchief van De Semse en dergelijke meer.

Uiteindelijk bleek het geen gemakkelijke klus. Het was een zeer tijdrovend werk, met ups en downs. Het boek over de Weerdse herbergen is het eerste in de rij. Ook in enkele andere deelgemeenten werd er echter al prachtig werk geleverd. Moge dit boek dan ook een stimulans zijn om verder te gaan op dit elan en Zemstenaars aan te zetten om hun informatie, anekdotes, foto's ... te bezorgen aan de medewerkers van onze heemkring.

Alleszins een dikke proficiat aan de samensteller van het boek '200 jaar Weerdse herbergen'. Het is een prachtig naslagwerk geworden.

Louis Van Relegem, erevoorzitter van De Semse, september 2020

1. INLEIDING

Toen Louis Van Relegheem, nu erevoorzitter van De Semse, mij in april 2015 vroeg om een inventaris van de Weerdse stamminees te maken, ging ik er van uit dat er een 15-tal cafés geïnterviewd dienden te worden. Dat was ook bijna juist geweest indien we ons hadden beperkt tot de periode na WO II.

Een boek dat pas na 1945 begint, zou echter maar weinig relevant zijn om de geschiedenis van de Weerdse herbergen te documenteren. Het hoogtepunt van het caféleven, vaak als sociale ontmoetingsplaats vóór of na een zware werkdag, situeert zich inderdaad eerder, vooral in de 19e en aan het begin van de 20e eeuw.

Men moet zich voorstellen dat een cafébezoek tot in de vroege jaren 1900 – naast de deelname aan de lokale fanfare en gilde – zowat de enige ontspanning was voor de in hoofdzaak uit landbouwers bestaande bevolking van ons dorp. Tot WO I gingen de fanfares zowat om de twee à drie weken uit en bezochten op hun rondgang telkens enkele cafés. Kermissen vormden hét hoogtepunt in het volksleven.

Anderzijds was het houden van een café meestal geen voltijdse job. Doorgaans waren het landbouwers of handelaars die na de werkuren een voorplaats gebruikten om er 's avonds bier (veelal flessenbier van de lokale brouwerij) te schenken. Enkele tafels, stoelen en een kast voor de glazen volstonden. In menige herberg maakte de uitbaatster het middageten op de stoof in de gelagzaal: het familie- en caféleven liepen er door elkaar.

Hoe de Weerdse herbergen in kaart brengen?

We startten uiteraard met enkele oudere Weerdenaars te bevragen om zo een eerste lijst herbergen samen te stellen. Al snel blijkt dat men meestal wel weet waar er ooit een café was, maar dat weinigen zich de echte naam ervan herinneren. Sommige waren het misschien niet waard een naam te dragen? Andere werden genoemd naar hun uitbater of diens beroep: Bij Moenske, Bij de Schoenmaker, Bij de Goeivra, Bij Mette ...

Op basis van de bevolkingsregisters – voor Weerde beschikbaar vanaf 1830 – konden we heel wat herbergen en hun uitbaters lokaliseren. Soms stond er in de boeken echter geen vermelding en hebben wij een hypothese gemaakt. Gelukkig had Gaston Van Dijck, gemeentesecretaris vanaf 1930, de goede gewoonte om bovenaan het blad in mooie letters de echte naam van het café te vermelden. Vele waren anders voor eeuwig verloren gegaan.

Op basis van de bevolkingsregisters was het vaak mogelijk de juiste locatie van een café te vinden. Dit was echter minder eenvoudig dan het lijkt. Tot in de jaren 1950 werden de huizen immers sequentieel genummerd, bijvoorbeeld van 1 tot 500, zonder rekening te houden met de straat of met de even of oneven kant ervan, ongeveer zoals een postbode ze zou nummeren om zijn ronde te doen. Vóór 1870 werd er in deze registers zelfs helemaal geen straat vermeld, alleen een huisnummer. Het Weerdse bevolkingsregister voor de jaren 1881-1890 is bovendien verloren gegaan.

De straten hadden vaak ook andere namen dan nu: de Weverstraat was eerst nog de Heidestraat, de Gildestraat heette Bergveldweg en over de Grootvinkweg leer je in dit boek meer.

Jammer, maar wie niet in de bevolkingsregisters als 'herbergier' vermeld stond, hebben we vaak niet kunnen opnemen (en dat waren er best wel wat).

Waar stonden de herbergen?

Waar kunnen we cafés verwachten? Rond de kerk, op het kruispunt van straten en op plaatsen waar er economische bedrijvigheid was of veel mensen passeerden.

Belangrijk was de aanleg en later de verhoging van de spoorlijn Brussel-Mechelen en de aftakking naar Hofstade. Deze evenementen speelden uiteraard een rol in het verdwijnen of ontstaan van cafés. Zo is onze speurtocht naar de Weerdse cafés ook een kleine speurtocht geworden naar de geschiedenis van ons dorpje.

Vóór 1830

Het spreekt voor zich dat er vóór 1830 ook al herbergen in Weerde waren. Volgens een telling van Albert Van Asbroeck waren er in Weerde in 1686 20 woningen, waaronder 2 herbergen, en 100 inwoners.

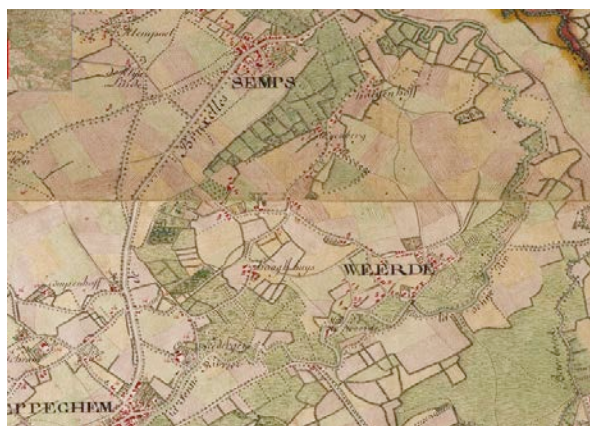
In 1702 waren er volgens een telling van Marc Alcide 47 woningen (35 gewone met 95 leden en 12 arme gezinnen), waaronder 1 herberg.

Rond 1730 vinden we in de parochiearchieven de volgende vermelding in verband met de kerkfabriek en de armentafel: “rekeningen worden dus afzonderlijk gehouden in een herberg van de plaats Weerde zelf”. We weten niet over welke herberg het gaat, maar waarschijnlijk lag ze in de dorpskern.

In de volkstelling van 1747 vinden we maar liefst 6 herbergiers terug. Het gaat hier om Wouter Haezendonck (die tevens schepen was), Pillis Janssens, Paulus Timmermans, Joannes Verschueren, Guilhelmus Janssens en de weduwe van Antonius Winnestock.

Ook in de volkstelling van 1795 vond Marc Alcide 4 herbergen terug en dit, op een totaal van 95 huizen:

- één in de Heidestraat, uitgebaat door Adrianus Haesendonck (48 jaar, herbergier) en zijn echtgenote Maria Josepha Timmermans
- en drie in het Dorp, respectievelijk uitgebaat

De Ferriskaart van 1777 leert ons waar er in Weerde bewoning was: rond de kerk en in het dorp, 'op den berg', langs de huidige Weverstraat, richting Epegem, langs de Damstraat (vooral in het dorp en in de Bossenhoek), de Heidestraat en op de Gulderij.

door:

- Hendricus Haesendonck (64 jaar, herbergier), en zijn vrouw Elisabeth Van Den Eynde
- Rombaut Debulpaep (51 jaar, herbergier, datum van intrede in de gemeente: 1 oktober 1766) en zijn echtgenote Elisabeth De Wilder (70 jaar)
- Franciscus Verlinden, (80 jaar, herbergier, datum van intrede in de gemeente: 24 juni 1779).

Rond 1800 telt Roger Van Kerckhoven drie herbergiers:

- Petrus Van Messen (Vissersblock, wellicht rond de kerk)
- Adriaen Haesendonck
- Cornelis Verlinden (Op het Haesenhof, Gulderij).

Daarna stijgt het aantal inwoners gestaag (Albert Van Asbroeck en eigen tellingen):

- 1786: 75 woningen en 410 inwoners
- 1845: 104 huizen en 404 inwoners, waaronder vier herbergiers en vijf wevers
- 1870: 119 woningen
- 1880: 127 woningen en 733 inwoners
- 1900: 187 woningen en 777 inwoners
- 1930: 260 woningen en 1145 inwoners
- 1934: 280 woningen en 1226 inwoners.

Toch starten we onze inventarisatie pas in 1830, het jaar van het eerste bevolkingsregister van Weerde. Van enkele cafés weten we dat ze een stuk ouder zijn. We zullen dit in voorkomend geval ook vermelden.

Uit de POPP-kaart van 1880 blijkt duidelijk dat de woonkernen tussen 1777 en 1850 slechts weinig aangegroeid zijn. De aanleg van de spoorlijn Brussel-Mechelen in 1835 heeft ons dorpje al een eerste maal in twee gesneden.

POPP-kaart van 1850, waaruit blijkt dat de woonkernen sedert 1777 slechts weinig aangegroeid zijn.

Op 1 januari 1864 kreeg Weerde een stopplaats, wat uiteraard aanleiding gaf tot het ontstaan van een aantal nieuwe herbergen. Zo waren er aan de kruising met de Damstraat 'aan den bareel', waar zich ook het eerste station bevond, maar liefst vier herbergen.

Na 1900

In Weerde waren er minstens vier overwegen met een bareel: aan de Damstraat, de Grootvinkweg, de Sempstseweg (Vredelaan) en de Gulderij. Wellicht was er ook één aan de Bergveldweg (Gildestraat). De spoorwegen waren voor Weerde ongetwijfeld de grootste werkverschaffer. Bovendien liet de trein aan onze boeren toe om 's ochtends hun melk te gaan verkopen in de steden, voornamelijk in Brussel en Antwerpen. Ook cafébazen gingen vaak op melktoer. Volgens Colette Vanderbeken kwamen hier in het seizoen ook nog groenten, peren, appels en rabarber bij. Deze activiteit bleef erg belangrijk tot aan het begin van WO II. Vanaf dat moment en voornamelijk omwille van de rantsoenering, begonnen de steden deze melktoeren immers voor te behouden voor mensen uit de eigen agglomeratie.

Op het einde van de 19e eeuw was er al wat meer welvaart in ons dorpje. Colette Vanderbeken

*Herbergier Karel Janssens op melktoer in Antwerpen.
(foto: Julia Janssens)*

schrijft in de Semse Kroniek van februari 1992: "De drukke aardappel- en rubarberhandel vóór 1900 en de spoorwegen na 1900 deden de bierhuizen uit de grond rijzen. Voor 750 inwoners waren er niet minder dan 42 herbergen". We vonden ze lang niet allemaal terug.

Bij de verhoging van de spoorlijnen rond 1910 sneuvelden er in Weerde naast een aantal huizen ook twee cafés.

Intussen gaat het cafébezoek er stelselmatig op achteruit. Herbergen verdwijnen in gans het land.

Wordt Weerde ooit een dorp zonder café? We hopen dat het niet zo ver komt ...

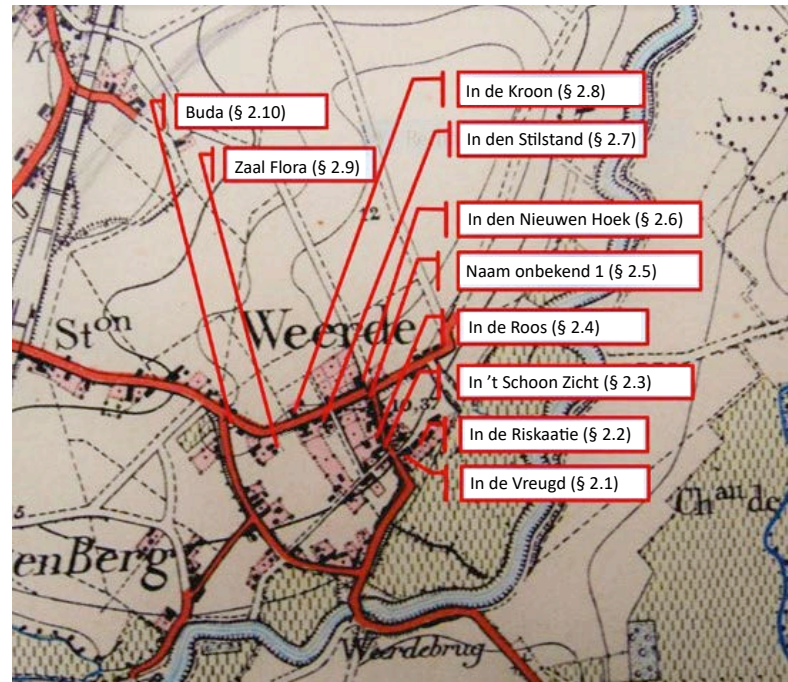
2. SITUERING VAN DE CAFÉS IN HET CENTRUM VAN HET DORP

In het centrum van het dorp bevinden zich van oudsher en ook logischerwijze het grootste aantal herbergen. Voor Weerde geldt echter dat het centrum (destijds altijd de kerk) zich aan de rand van de gemeente bevond. Dit is te verklaren door de aanvoer van de bouwmaterialen via de Zenne. Dezelfde situatie vinden we in Leest, Heffen, Eppegem ...

Uit de volkstelling van 1796 leren we dat er in het centrum van het dorp drie herbergen waren die waarschijnlijk in de buurt van de kerk gelegen waren. Meer weten we echter niet met zekerheid.

Op de Van der Maelenkaart uit 1854 kan men zien dat er achter de kerk enkele boerderijen staan (onder meer de boerderij Van Messem) en ook dat de Donkerstraat (d.i. de huidige Binnenweg, zie rode ovaal), rechtstreeks aansluiting gaf op de Ketelstraat, waarlangs men over de huidige Galgenberg en Gulderij verder naar Mechelen kon.

In de blauwe ovaal zien we de typische driehoek van het oorspronkelijke dorpsplein, dat later volgebouwd werd met de vier woningen op het toen

Situering van de cafés in het centrum van het dorp.

zo genoemde 'kerkhof'. Ook de pastorie en de hoeve van het huidige café 't Schoonzicht zijn duidelijk weergegeven.

Van der Maelenkaart uit 1854.

2.1 IN DE VREUGD (BIJ BAAS JAN)

Deze kleine herberg was gelegen aan de Binnenweg 1, vlakbij de kerk.

Hier vond volgens Roger Van Kerckhoven in 1865 een eerste notarisverkoop plaats.

Zowat 50 jaar lang werd deze drankgelegenheid uitgebaat door Petrus Johannes Vertonghen (°Weerde, 1827, arbeider) en zijn echtgenote Cathrien Lauwers (°Weerde, 1828, herbergierster). Petrus werd weduwnaar, maar zette de herberg verder. Zijn zoon Jan (°Weerde, 1873, landbouwer) huwde met Maria Elisabeth Van Asbroeck (°Weerde, 1877, herbergierster). Zij volgden Jans ouders op tot in 1920, waarna zij verhuisden naar de Damstraat en de herberg stopte.

Herberg In de Vreugd, anno 2018 (eigen foto).

2.2 IN DE RISKAATIE (BIJ RATTERS)

Deze zaak was gelegen aan de Binnenweg 4 en werd rond 1900 gerund door Petrus Joannes Doms (°Weerde 1856, landbouwer-herbergier) en zijn echtgenote Catherina Josephina De Ron (°Weerde, 1862, melkverkoopster). Vanaf 1920 namen hun zonen Franciscus Alphonsus (Sus) (°Weerde, 1900, landbouwer-herbergier) en Emilius Franciscus (Miel) (°Weerde, 1905, landbouwer) dit landbouwbedrijf met café en zaaltje over.

De dorpskom van Weerde, afgebeeld op een postkaart van na 1945.

Rouwbier of lijkbier

Volgens Leo Linten was het bij de oude gilden de gewoonte dat er 'lijkbier' of 'rouwbier' gedronken werd bij het overlijden van een gildebroeder. Dat was gewoonlijk één ton voor een gildebroeder en, in een latere tijd, een halve ton voor een gildezuster. Het bier werd betaald door de nabestaanden, de huur van de plaats (zaal of herberg) kwam ten laste van de gilde. Zo vermelden de rekeningen van de Zemstse Sint-Sebastiaansgilde in 1806: "... betaelt aen Henricus Haezendonck tot Weerd, voor de plaets van het drinken van een ton bier van den afleyvige Petrus van Messem 1:15: 0 (1 gulden, 15 stuivers en 0 oorden)."

Henricus Haesendonck was dus herbergier in Weerde. Rouwbier vormde een mooie inkomstenbron!

Zij hadden de reputatie er goed in te zitten, maar waren veelal slecht gekleed en schrikten de kinderen af.

Miel had een voet die misvormd was door een slechte genezing na een ongeval met een riek. Als schoen gebruikte hij een stuk autoband.

Volgens A. Jacobs was het in het café niet al te proper en ook het bier was niet erg betrouwbaar. Was de naam 'In de Riskaatie' een verwijzing hier-naar?

Inhuldiging van pastoor Prims, 1931 (foto: Fonds ver Elst).

Foto van de oude kerk (vóór 1914).

Sus was vóór WO II ook de grafmaker in Weerde. 'Suske Rat' zoals hij genoemd werd, had dit karwijtje overgenomen van zijn vader. Toen zijn schop versleten was en de gemeente Weerde er hem geen nieuwe wou kopen, is hij hiermee gestopt, waarna deze taak overgenomen werd door gemeentewerkmannen.

Tijdens WO II werd het huis zwaar beschadigd door de bom die achter de kerk viel.

Anekdote

Volgens George Van Asbroeck was Sus spek aan het bakken op een vrijdag, een dag waarop men destijds verondersteld werd geen vlees te eten. Mijnheer pastoor klopte aan en kwam binnen. Sus verstopte de pan snel onder de tafel op zijn schoot. Gevolg: Sus was verbrand was tot in de derde graad.

Café In de Riskaatie, vandaag (eigen foto).

2.3 IN DEN BELLE VUE (IN HET SCHOON ZICHT, 'T SCHOONZICHT)

Dit café was gelegen aan de Dorpsstraat 37, recht over de kerk: de perfecte locatie voor een café. De kerk stond er al in de jaren 1200, maar van wanneer het café precies dateert, is onduidelijk.

Zeker is dat er vóór 1800 in de dorpskom al verschillende herbergen waren. Op oude kaarten

staat er bovendien een huis op de hoek van de Dorpsstraat en de Pastorijweg (Kerkweg). Roger Van Kerckhoven situeert er een verkoop op "Dinsdag den 27. November 1781, ten een uere naer noon, zal men houden den tweeden Sitdag in de Herberge bewoond door Adriaen Hasendonck tot Weerde, om aldaer publieklyk te verkoopen de volgende Goederen ...". Of dit zeker deze herberg betreft, is echter moeilijk te achterhalen.

A. Jacobs vermeldt dat er op deze plaats reeds vóór 1800 een 'waarschijnlijk onooglijk' bierhuis was. Het werd vooral bezocht door Mechelaars die de eigenaars waren van 14 (op de 96) huizen en 43 gronden in onze gemeente. En het werd nog erger: volgens een berekening van Willy Groffils bezat burgemeester Stielemans rond 1850

Op de Ferrariskaart (1771-1778) zien we het huis op de hoek van de Dorpsstraat en de Pastorijweg duidelijk staan (zie cirkel). Verder toont deze kaart Kasteel Carpentier uit 1719 bovenaan links, met zijn mooi aangelegde Franse tuin.

11 % van alle Weerdse gronden, even veel als alle overige Weerdenaars samen.

Volgens het boek 'In 't Schoon Zicht' was Sus 'de Mechelaar' in 1819 de uitbater en Corneel De Wilder uit Mechelen de eigenaar en ook bouwheer van het vrij grote gebouw (een landbouwbedrijf met herberg). Boven de herberg was er een lokaal dat dienst deed als danszaal. Bij intens gebruik, bijvoorbeeld met kermis, werd het plafond op de benedenverdieping wel gestut.

Corneels zoon, Walterius De Wilder, die gehuwd was met Maria Elisabeth Van Haesendonck, verhuurde op 2 maart 1837 het pand "gelegen tegenover de Kerk, aenpaelende 1e de straat, 2e de Kerkweg, 3e Theresia De Wilder, 4e Janssens" aan koster Ludovicus De Wilder (°Weerde, 1809). Het ging hier om een "bejaerde jongman en zijn aanstaande bruid juffrouw Maria Prudentia De Maere (°St.-Pauwels, 1811, rentenierster)". Ludovicus verhuisde later naar de Pastorijstraat, naar het huis rechts op de hoek met de Kosterstvoetweg, waar hij ook de school onderdak bood en er schoolmeester was.

In 1851 kwam het gezin van Felix Philippus De Laet (°Perk, 1824, herbergier) en diens echtgenote Virginia Juliens (°Elewijt, 1827, huishoudster) in het pand wonen. Philippe stierf in 1857 en de inboedel van het café werd openbaar verkocht.

We noteren 16 liter brandewijn en 4,5 liter punch, wat er op wijst dat jenever in deze periode een normale drank was. Meer informatie over deze verkoop is te vinden in De Semse Kroniek 2010-4.

Het pand is tot 1869 eigendom van een lid van de familie De Wilder gebleven. In dat jaar verkocht ene Adrianus De Wilder (°Sint-Katelijne-Waver) het huis aan de Weerdenaar Johannes Franciscus (Jan) Peeters (°Weerde, 1823, landbouwer-herbergier) en zijn echtgenote Virginia Juliens (de weduwe van de hiervoor vermelde Felix Philippus De Laet). Virginia was trouwens ook een verre nicht van koster Ludovicus De Wilder. Haar echtgenoot was waarschijnlijk de kleinzoon van Jan B. Peeters, die rond 1813 burgemeester van Weerde was.

Nog vóór het overlijden van Virginia in 1899 werden haar schoonzoon (Petrus) Victor Janssens (°Sint-Katelijne-Waver, 1871, herbergier-landbouwer) en haar dochter Maria Josephina Peeters (°Weerde, 1860) via schenking de nieuwe eigenaars. Zij gingen schulden aan die zij niet volledig konden terugbetalen, waardoor het bedrijf verkocht moest worden. Petrus en Marie verhuisden naar de hoeve Peeters in de Pastorijstraat (zie kadertje 'Een zijsprong', p. 12).

Interessant is te noteren dat zij schulden hadden bij Guilielmus Van Donck, hun buurman (zie kaartje).

Het geheel werd verdeeld in 5 loten en op 7 december 1908 openbaar verkocht in herberg In de Vroege Morgend (§ 3.8, p. 47). Bij deze verkoop werd het hier afgebeelde plannetje opgesteld.

Plan, opgenomen bij de notariële akte van de verkoop in 1908. De tekenaar heeft de Pastorijstraat omgedoopt tot Kerkstraat (bron: Rijksregister Leuven).

Dit plan toont enerzijds aan dat het boerderijgedeelte groter was dan het herbergdeel en anderzijds dat de verkaveling dwars door de woning ging. Het was duidelijk de bedoeling van de verkoper (de Caisse Hypothécaire Anversoise) om de opbrengst te maximaliseren.

Een zekere Prosper De Breucker uit Jette kocht alle loten op, maar verkocht een aantal ervan verder aan Frans De Keyser uit Muizen (die ook geboden had) en aan Jan Baptist Van Humbeeck uit Weerde.

Deze drie eigenaars verkochten de verschillende loten in 1918 aan Franciscus Edmondus Van Humbeeck en diens echtgenote Maria Bredante Van den Eede, die er al sinds 1910 woonden en de herberg uitbaatten.

Het geheel zal nu voor een volle eeuw in het bezit blijven van de familie Van Humbeeck.

Francus Edmondus (Mon) Van Humbeeck (°Weerde, 1876, brouwerswerkman) en zijn echtgenote Maria Bredante Van den Eede (°Weerde, 1880, herbergierster) baatten de herberg uit tot 1928, waarna de zaak overgenomen werd door Mons broer, Franciscus Judocus (Suske Prokes) (°Weerde, 1886, staatswerkman) en diens echtgenote, Maria Coleta De Boelpaep (°Perk, 1884, herbergierster). Zij runden tot dan café In 't Brouwershuis, later zaal Flora (zie § 2.9, p. 26). Dit was al hun derde herberg.

In januari 1945 viel er een bom van de geallieerden achter de kerk, waardoor het gewelf naar

Een zijsprong

Het gezin Janssens-Peeters verhuisde na zijn faillissement 100 m verder naar de (toenmalige) Pastoorweg/Pastorijweg, meer bepaald naar de hoeve op onderstaande foto.

De Pastorijstraat (vóór 1997).

In de gevel van deze hoeve bevond zich een gedenksteen uit 1878 voor het 50-jarige jubileum van een oom. Dit was toen zeker nog een uitzonderlijke gebeurtenis. De hoeve van het gezin Janssens-Peeters lag tegenover de toenmalige en huidige pastorijs.

Het gebouw werd door de school opgekocht en in 1987 afgebroken om plaats te maken voor nieuwe klassen. De latere bewoners (de familie Bertens) kregen de roepnaam 'Pastorij': 'Jef Pastorij' ...

Deze gedenksteen bevindt zich nu in de muur op de kleuterspeelplaats van de school.

De zwaar gehavende kerk na WO I. Café In den Belle Vue is al helemaal hersteld. Merk ook op dat het huis toen veel groter was dan nu en een wolfsdak had (foto: Fonds ver Elst, uitsnede).

Postkaart met zicht op het café.

Edmond Van Humbeeck en Maria Bredante Van den Eede met hun kinderen Anna, Lisa en Marie (foto: Staf Matthijs).

Foto uit 1949, gemaakt ter gelegenheid van het huwelijk Petrus Verlinden en Martha Janssens. De bepleistering ontbreekt nog (foto: Jenny Verlinden).

beneden kwam en de kerk onbruikbaar werd. In februari 1945 viel er een tweede bom in de Kostersvoetweg. Deze vernielde de pastorie volledig en de toenmalige meisjesschool gedeeltelijk.

De herberg In den Belle Vue was zowat twee jaar onbewoonbaar. Bij de heropbouw werd het huis een stuk kleiner. Er bleven boven slechts twee van de vijf vensters over, het resterende deel links

werd verbouwd tot stal. Het zadeldak werd vervangen door een recht dak.

Toen zij terug openden, doopten de Vlaamsgezinde uitbaters café In den Belle Vue om tot café In het Schoon Zicht.

Op 17 augustus 1948 trouwde hun zoon Edward Van Humbeeck (°Winchester, 1918, landbouwerherbergier) met Clémence Lepage (°Weerde, 1921, herbergierster). De dag daarop namen zij de herberg van hun ouders over en dit, voor maar eventjes 45 jaar.

Edwards broer, Gust (Den Bink), was hier nog vele jaren barbier. Er waren destijds wel meer cafés waar je je haar kon laten knippen.

Onder leiding van Clémence behield het café zijn authentieke karakter, met bijna ongewijzigde

Clémence Lepage en Edward Van Humbeeck aan de tapkast (foto: Fonds ver Elst).

toog en meubilair. De kolenkachel bleef er al die tijd branden.

De derde generatie Van Humbeeck, met Jaak (°Mechelen, 1950) en zijn echtgenote Germaine Stoop (°Mechelen, 1952), nam de zaak over in 1993. Zij voerden een sluitingsdag (dinsdag) in, maar waakten over het authentieke karakter van het café. Resultaat was dat het VRT-programma 'Man bijt hond' er op 1 september 2009 neerstreek om een aflevering te filmen en zo café In het Schoon Zicht in gans Vlaanderen bekend te maken. De 'stoof' was inmiddels wel verdwenen.

Gevel van café In het Schoon Zicht (eigen foto).

Binnenzicht van café In het Schoon Zicht met kachel (foto: Fonds ver Elst).

Jaak Van Humbeeck achter de tapkast (eigen foto).

Jaak Van Humbeeck en Germaine Stoop (boek 'In het Schoon Zicht').

De kinderen van Jaak Van Humbeeck en Germaine Stoop verkochten het café aan drankcentrale Vander Schelde uit Machelen.

Georges Van Asbroeck, Jef Cools en Jan De Ron in café In het Schoon Zicht (foto: Fonds ver Elst).

Dirk Adriaens (°Antwerpen, 1975), die tot dan de sporthal in Zemst uitbaatte, contacteerde de brouwer en werd op 14 augustus 2010 de voorlopig laatste uitbater van 't Schoonzicht, zoals deze herberg door de brouwer herdoopt werd.

Gevel van café 't Schoonzicht, anno 2019 (eigen foto).

Dirk Adriaens aan de tapkast (eigen foto, 2020).

Het spaarkasje

Het spaarkasje van café 't Schoonzicht draagt de naam 'Een appeltje tegen de dorst'. Het is met een honderdtal spaarders nog steeds actief en organiseert in februari een jaarlijks teerfeest in zaal Ons Huis.

Rechts achteraan hangt het reglement van deze spaarkas, die in 1953 opgericht werd in herberg In den Stilstand (zie § 2.7, p. 22) en na de sluiting ervan overgebracht werd naar café In het Schoon Zicht. Wie de mooie tekening gemaakt heeft, weten we niet, evenmin wie de tepels van de vrouwen Fortuna afgeplakt heeft.

Reglement van het spaarkasje 'Een appeltje tegen de dorst'.

Kauwgomballenauto-maat (eigen foto).

Bieren die in het café geschonken werden.

Meer weten?

Bij het vertrek van Clémence Lepage en Edward Van Humbeeck werd door twee van hun kleinkinderen een boek uitgegeven. Dit kan gedownload worden via:
www.desemse.be> collectie> verhalen.

EPILOOG

Hoewel de oorspronkelijke opdracht was om een 'inventaris' te maken van de herbergen van Weerde, is dit werkje stilaan uitgegroeid tot een verzameling van diverse aspecten en verhalen over mijn dorpje, voor zover er een link was met herbergen en aanverwante aspecten.

Heb ik alle cafés in kaart kunnen brengen? Zeker niet. In de dorpskern zijn er meer geweest. Eén bron spreekt van een café in de watermolen, sommige herbergiers hebben we niet kunnen plaatsen ...

We willen erop wijzen dat de uitbating van de herbergen voor het overgrote deel een vrouwenzaak was. Er waren opvallend veel weduwen bij. Deze hadden veelal geen andere keuze.

Zowat 5 jaar heb ik erover gedaan om alles in kaart te brengen, mensen te bezoeken, interviews af te nemen, fotomateriaal in te zamelen en het geheel vorm te geven. In totaal heb ik zo'n 80 contacten gehad. Een groot aantal van deze personen had ik voordien nog nooit gesproken, van enkelen wist ik zelfs niet af van hun bestaan. Massa's verhalen heb ik mogen noteren, niet alles hoorde thuis in dit boek.

Ik kijk hierop terug als een leerrijke ervaring, met dankbare gevoelens voor al wie hieraan bijgedragen heeft.

Slechts zeer uitzonderlijk kon ik niet op medewerking rekenen. Jammer, zo blijft een deeltje van deze geschiedenis toch nog onbelicht.

Hopelijk heeft u als lezer iets bijgeleerd over dit eilanddorp, een onbetekenende stip op de landkaart, waar burgemeester en molenaar Stielemans in het midden van de 19e eeuw 11 % van alle gronden bezat (exact even veel als alle andere Weerdenaars samen). De rest was in handen van stedelingen en renteniers van buiten Weerde. Kortom, het was een arm dorpje dat zich, vooral

Dedié aux brasseurs, négociants de bière, cabaretiers et à tout le monde, litho 1839 (bron: Biermuseum Schaarbeek).

na WO II, stilaan ontwikkeld heeft tot een slaapgemeente voor de grotere steden, wat het vandaag nog steeds is.

Weerde is in hoofdzaak een dorp geworden van bedienden, wat de gemiddelde welvaart positief beïnvloed heeft.

Zonder het station, de afrit van de E19 en de Bierfeesten zou enkel een zonderling kunnen vertellen waar Weerde voor staat.

Toch is het er goed om te wonen, tenminste zolang er nog altijd een herberg is waar men voor een frisse pint bier of een geurende tas koffie terecht kan. Hierbij dus een warme oproep om onze lokale horeca te steunen.

Met dit werk beschikt Heemkring De Semse over het eerste boek in haar reeks over de cafés uit 'Groot Zemst'. We kijken alvast uit naar de volgende delen.

Luk Janssens, 1 december 2020

BEDANKING

Wij betuigen onze welgemeende dank aan allen die hun steentje bijgedragen hebben aan dit werk (in alfabetische volgorde): Dirk Adriaens, Hugo Adriaens, Stef Adriaens, Suzanne Adriaens, Armand Alcide, Marc Alcide, Roza Alenbergh, Guy Bauters, Stijn Bauters, Bart Bohets, Eric Casteels, Jeanne Cammaerts, Paul Cormeau, Danny Cromboom, Thierry D'Hondt, Liza De Boeck, Jeannine De Greef, Carine De Lee-ner, Vif De Ron, Joël De Smet, Pierre Desmet, Marilou De Pauw, Antoinette De Waal, Gaston De Weerd, Eddy Gilissen, Luc Goovaerts, Sander Hermans, Etienne Impens, Paul Jacobs, Willy Jacobs, Clementine Janssens, Desiré Janssens, Georgette Janssens, Georgine Janssens, Henri Janssens, Julia Janssens, Brigitte Juliens, Jean Juliens, Louis Keppens, Iny Knops, Frans Lauwers, Walter Lepever, Leo Linten, Libert Loosen, Frank Marquebreucq, Koen Marquebreucq, Dirk Matthijs, Doris Matthijs, Staf Matthijs, Marc Mertens, Eduard Moons, Axel Nees, Louis Nijs, Tom Nijs, Erik Plehier, Jeanine Slosse, Simonne Van Acker, Georges Van Asbroeck, Patrick Van Campen, Herman Van de Cauter, Caroline Van Dyck, Annie Van den Eede, Joseph Van der Elst, Benny Van Eycken, Koen Van Haesendonck, Gaston Van Heerswijng-hels, Erwin Van Humbeeck, Jaak en Germaine Van Humbeeck-Stoop, Paul Van Humbeeck, Pierre Van den Broeck, Jozef Van der Elst, Marcel Van der Perre, Freddy Van der Vorst, Luc Van der Vorst, Lea Van Meerbeeck, Bart Van Messem, Jeanine Van Noyen, Mia Van Riet, Jean Van Santvoort, Robert Van Sant-voort, Eric Van Vaerenbergh, Irène Verbelen, Ronny Verbist, Geert Verhoeven, Greta Verhoeven, Jenny Verlinden, Anna Vermeiren, Jan Warnants, Daniël Wenseleir, René Weyts en Georgette Wijns.

Schilderij met zicht op het dorp van Weerde (rond 1800).

Met pensioen sinds 2015, zocht ik nieuwe 'bezigheden', misschien wel uit schrik om in het grote gat te vallen ...

De Semse bood mij de mogelijkheid om mij in te zetten voor onze lokale heemkring.

Een project zoals de inventarisatie van de cafés van Groot Zemst kon mij wel bekoren, tenminste voor zover het Weerde betrof. Een dergelijk werk kan je nu eenmaal niet realiseren voor een dorp waarvan je de bewoners niet goed kent.

Langs moeders kant gaan mijn Weerdse wortels al zeker 300 jaar terug. Ik mag dus wel zeggen dat ik een echte Weerdenaar ben. Een frequent cafébezoeker zeker niet.

Stilaan raakte ik geboeid door het onderwerp, vond ik nieuwe bronnen en nieuwe raakvlakken, die ertoe bijgedragen hebben dat dit werk het niveau van een loutere inventaris overstijgt ...

Luk JANSSENS

